

BENEDIKT XVI.



**Vjerujem u Boga:
Stvoritelja neba i zemlje,
Stvoritelja ljudskog bića**
*Papina kateheza na općoj audijenciji
u srijedu 6. veljače 2013.*

Biblijski ulomak: Post 1, 1-2.27.31

Draga braćo i sestre,

Vjerovanje, u kojem se na početku Boga naziva "Ocem svemogućim", dodaje da je on "Stvoritelj neba i zemlje", ponavljajući time tvrdnju kojom započinje Biblija. U prvom retku Svetog pisma, naime, čitamo: "U početku stvori Bog nebo i zemlju" (Post 1, 1): Bog je začetnik svega i u ljepoti stvorenja se očituje njegova svemoć Oca koji ljubi.

Bog se očituje kao Otac u stvaranju, jer je izvor života i, u stvaranju, pokazuje svoju svemoć. Slike koje se koriste u Svetom pismu s tim u vezi su vrlo sugestivne (usp. Iz 40, 12; 45, 18; 48, 13; Ps 104, 2.5; 135, 7; Izr 8, 27-29; Job 38-39). On, kao dobri i moćni Otac, brine se za ono što je stvorio s ljubavlju i vjernošću koji neće nikada minuti, opetovano nam poručuju psalmi (usp. Ps 57, 11; 108, 5; 36, 6). Tako, stvaranje postaje mjesto u kojem se treba priznati i prepoznati Gospodinovu svemoć i njegovu dobrotu, i postaje poziv na vjeru nama vjernicima da naviještamo Boga kao Stvoritelja. "Vjerom", piše autor Poslanice Hebrejima, "spoznajemo da su svjetovi uređeni riječju Božjom tako te ovo vidljivo ne posta od nečega pojavnoga" (11, 3). Vjera podrazumijeva dakle da znamo prepoznati ono nevidljivo razaznavanjem njegovih tragova u vidljivom svijetu. Vjernik može čitati veliku knjigu prirode i shvatiti njezin jezik (usp. Ps 19, 2-5); svemir nam govori o Bogu (usp. Rim 1, 19-20), ali je nužna Riječ objave, koja pobuđuje vjeru, da čovjek može prispjeti punoj svijesti o stvarnosti Boga kao Stvoritelja i Oca. U knjizi Svetog pisma ljudska inteligencija može pronaći, u svjetlu vjere, interpretacijski ključ za razumijevanje svijeta. Posebno mjesto u tome smislu zauzima prvo poglavlje Postanka, sa svečanim predstavljanjem Božjeg djela stvaranja koje se odvija tijekom sedam dana: u šest dana Bog dovršava stvaranje a sedmoga dana, u subotu, prekida svaki rad i počiva. To je dan slobode za sve, dan zajedništva s Bogom. I tako, tom slikom, knjiga Postanka nam kazuje da je prva misao o Bogu naći ljubav koja odgovara na njegovu ljubav. Druga misao je potom stvoriti materijalni svijet gdje će smjestiti tu ljubav, ta stvorenja koja mu slobodno odgovaraju. Zbog te strukture tekst je dakle obilježen nekim značajnim refrenima. Šest puta se, primjerice, ponavlja rečenica: "I vidje Bog da je dobro" (rr. 4.10.12.18.21.25), a sedmi put, nakon stvaranja čovjeka, zaključuje: "I vidje Bog sve što je učinio, i bijaše veoma dobro" (r. 31). Sve što Bog stvara je lijepo i dobro, protkano mudrošću i ljubavlju; Božje djelo stvaranja unosi red, uvodi sklad, daje ljepotu. U izvješću iz Postanka pokazuje se zatim da Gospodin stvara svojom riječju: deset se puta u tekstu susreće izraz "Bog reče" (rr. 3.6.9.11.14.20.24.26.28.29), ističući djelotvornu moć Božje riječi. Kao što pjeva psalmist: "Jahvinom su riječju nebesa sazdana i dahom usta njegovih sva vojska njihova... Jer on reče - i sve postade, naredi - i sve se stvori" (33, 6.9). Život se rađa, svijet postoji, jer sve se pokorava Božjoj riječi.

Ali pitanje koje danas postavljamo jeste sljedeće: ima li smisla u dobu znanosti i tehnologije još uvijek govoriti o stvaranju? Kako moramo shvatiti opise iz Postanka? Najprije treba reći da Biblija ne želi biti priručnik iz prirodnih znanosti; ona želi naprotiv pomoći ljudima da shvate autentičnu i duboku istinu o stvarima. Temeljna istina koju nam izvješća iz Postanka otkrivaju jest da svijet nije niz međusobno suprotstavljenih

sila, već ima svoj izvor i svoju postojanost u Logosu, u Božjem vječnom Razumu, koji nastavlja držati svijet. Postoji neki naum o svijetu koji izvire iz toga Razuma, iz Duha stvoritelja. Vjerovati da na tome sve počiva, prosvjetljuje svaki vidik postojanja i daje čovjeku hrabrosti da se s pouzdanjem i nadom upusti u pustolovinu života. Dakle, Sveto pismo nam kaže da je ishodište bića, svijeta, naš početak nije iracionalan i nužnost, već razum i ljubav i sloboda. Otud proizlazi alternativa: ili prioritet iracionalnog, nužnosti, ili prioritet razuma, slobode, ljubavi. Mi zastupamo ovo drugo mišljenje.

Ali želim reći još nešto o onome što je vrhunac čitavog stvaranja: muškarac i žena, ljudsko biće, jedino je "sposobno spoznati i ljubiti svojega Stvoritelja" (Past. konst. *Gaudium et spes*, 12). Psalmist, dok gleda nebo, pita se: "Gledam ti nebesa, djelo prstiju tvojih, mjesec i zvijezde što ih učvrsti - pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš?" (8, 4-5). Ljudsko biće, koje je Bog s ljubavlju stvorio, je sićušno i neznatno u odnosu na beskrajni svemir; ponekad, dok zadivljeni promatramo nepregledna nebeska prostranstva, i mi opažamo svoju ograničenost. U ljudskom biću postoji paradoks sraslosti njegove neznatnosti i prolaznosti s veličinom onoga što je Božja vječna ljubav htjela za njega.

Izvjješća o stvaranju u Knjizi Postanka uvode nas također u taj tajanstveni ambijent, pomažući nam da spoznamo Božji naum o čovjeku. Prije svega tvrdimo da je Bog oblikovao čovjeka od zemaljskog praha (usp. Post 2, 7). To znači da mi nismo Bog, mi nismo sami sebe stvorili, mi smo prah; ali to također znači da potječemo od dobre zemlje, da smo izašli iz Stvoriteljevih ruku. Tome se pridodaje jedna druga temeljna stvarnost: svi su ljudi prah, neovisno o tome kojoj kulturi pripadali ili u kojem povijesnom razdoblju živjeli; mi smo jedna jedincata ljudska obitelj oblikovana jednim Božjim tlom. Tu je zatim drugi element: čovjek nastaje tako što Bog udahnuje dah života u tijelo oblikovano prahom (usp. Post 2, 7). Ljudsko biće je stvoreno na Božju sliku i priliku (usp. Post 1, 26-27). Svi dakle nosimo u sebi Božji životni dah i svaki ljudski život – kaže nam Biblija – je pod posebnom Božjom zaštitom. To je najdublji razlog nepovredivosti ljudskog dostojanstva nasuprot svakoj napasti da se osobu vrednuje prema kriterijima korisnosti i moći. Biti na Božju sliku i priliku pokazuje zatim da čovjek nije zatvoren u samoga sebe, već da je duboko usidren u Boga.

U prvim poglavljima Knjige Postanka nalazimo dvije značajne slike: vrt sa stablom spoznaje dobra i zla i zmiju (usp. 2, 15-17; 3, 1-5). Vrt nam kazuje da stvarnost u koju je Bog postavio čovjeka nije neka neprohodna prašuma, već mjesto koje štiti, hrani i uzdržava; a čovjek mora prepoznati svijet ne kao vlasništvo koje treba opustošiti i iskorištavati, već kao Stvoriteljev dar, znak njegove spasenjske volje, dar koji treba njegovati i čuvati, pomoći mu da raste i razvija se u poštovanju, u skladu, slijedeći njegove ritmove i logiku, prema Božjem naumu (usp. Post 2, 8-15). Zmija je pak lik koji potječe iz istočnjačkih kultova plodnosti, koji su očaravali Izraelce i neprestano ih dovodili u napast da napuste tajanstveni savez s Bogom. U svjetlu toga Sveto pismo prikazuje napast kojoj su podvrgnuti Adam i Eva kao jezgru napasti i grijeha. Što naime kaže zmija? Ona ne niječe Boga, već insinuiira podmuklo pitanje: "Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?" (Post 3, 1). Na taj način zmija pobuđuje

sumnju da je savez s Bogom poput nekog lanca koji sputava, koji oduzima slobodu i ono najljepše i najdragocjenije u životu. Napast se dakle sastoji u tome da sami izgrađujemo svijet u kojem ćemo živjeti, da ne prihvaćamo ograničenja ljudskog stvorenja, granice dobra i zla, moralnosti; ovisnost o Božjoj ljubavi se promatra kao teret kojeg se treba osloboditi. Ali kada se iskrivi odnos s Bogom, kada se čovjek postavi na njegovo mjesto, svi ostali odnosi bivaju promijenjeni. Tada drugi postaje suparnik, prijetnja: nakon što je podlegao napasti, Adam odmah optužuje Evu (usp. Post. 3, 12); njih dvoje se skrivaju od pogleda onoga Boga s kojim su se prijateljski ophodili (usp. 3, 8-10); svijet nije više vrt u kojem se živi u skladu, nego mjesto koje treba iskorištavati i u kojem se kriju zamke (usp. 3, 14-19); zavist i mržnja prema drugome ulaze u čovjekovo srce: primjer za to je Kajin koji ubija svoga brata Abela (usp. 4, 3-9). Okrećući se protiv Stvoritelja, čovjek se zapravo okreće protiv sebe, niječe svoje porijeklo i dakle istinu o sebi; i zlo, sa svojim bolnim lancima patnje i smrti, ulazi u svijet.

Iz izvješća o stvaranju želim istaknuti posljednje učenje: grijeh rađa grijeh i svi su grijesi u povijesti međusobno povezani. Taj aspekt nas potiče govoriti o onom što se naziva "istočni grijeh". Koje je značenje te stvarnosti koju je teško shvatiti? Želim reći samo nešto kratko o tome. Prije svega moramo shvatiti da nijedan čovjek nije zatvoren u samoga sebe, nitko ne može živjeti sam od sebe i za sebe; primamo život od drugoga i to ne samo u času rođenja, već svakoga dana. Ljudsko biće je odnos: ja sam to što jesam samo u tebi i po tebi, u odnosu ljubavi s Božjim Ti i s "ti" drugih. Ipak, grijeh remeti i uništava odnos s Bogom to je njegova bît: uništiti odnos s Bogom, temeljni odnos, postaviti se na Božje mjesto. Katekizmu Katoličke Crkve se kaže da je s prvim grijehom čovjek "izabrao sebe nasuprot Bogu, protiv zahtjeva svoga položaja stvorenja, a otud i protiv vlastitog dobra" (br. 398). Pošto je narušen taj temeljni odnos, ugroženi su ili uništeni također ostali polovi odnosa, grijeh razara odnose, tako uništava sve, jer mi smo odnos. Ako je pak ta relacijska struktura narušena od samoga početka, svaki čovjek ulazi u svijet označen tom poremećenošću odnosa, ulazi u svijet pomućen grijehom, kojim biva osobno označen; prvi grijeh nanosi povrjeđuje i ranjava ljudsku narav (usp. Katekizam Katoličke Crkve, 404-406). A čovjek vlastitim silama ne može izaći iz toga stanja, ne može samoga sebe otkupiti; jedino Stvoritelj može povratiti ispravne odnose. Samo ako Onaj od kojeg smo se udaljili dođe nam i pruža nam ruku s ljubavlju, pravi se odnosi mogu ponovno uspostaviti. To se događa u Isusu Kristu, koji čini upravo suprotno od onoga što je učinio Adam, kao što opisuje himan u drugom poglavlju Poslanice svetoga Pavla Filipljanima (2, 5-11): dok Adam ne priznaje stanje ograničenog stvorenja i želi se postaviti na Božje mjesto, Isus, Sin Božji, je u savršenom sinovskom odnosu s Ocem, silazi na zemlju, postaje sluga, prolazi putom ljubavi ponižavajući se sve do smrti na križu, da bi ponovno uspostavio red u odnosima s Bogom. Kristov križ postaje tako novo stablo života.

Draga braćo i sestre, živjeti od vjere znači prepoznati Božju veličinu i prihvatiti svoju malenost, svoj položaj stvorenja puštajući da ga Gospodin ispuni svojom ljubavlju i tako raste naša prava veličina. Zlo, svojim nabojem patnje i trpljenja, je misterij koji biva

rasvijetljen svjetlom vjere, koje nam daje jednu sigurnost da možemo biti od njega oslobođeni: sigurnost da je dobro biti čovjek.